

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY
B.A. Honours PART-I Examinations, 2018

SANSKRIT-HONOURS
PAPER-SANA-II

Time Allotted: 4 Hours

Full Marks: 100

*The figures in the margin indicate full marks.
Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.*

UNIT-I

[Marks: 20]

1. (a) What is *sandhi*? What are its varieties? Describe after *Viśvanātha* any two of its varieties. 2+2+6

OR

What is meant by *arthoprakṛti*? What are its varieties? Explain any two of them with illustrations. 2+2+6

- (b) Write explanatory notes on any *two* of the following: 5×2 = 10

प्रवेशकः, कथोद्घातः, प्राप्त्याशा, आख्यायिका।

UNIT-II

[Marks: 30]

2. Narrate the elephant-episode as found in the first Act of the Drama *Abhijñānaśakuntalam*. Draw a pen-picture of its implication in the further development of this drama. 5+5

OR

“Kālidāsa is a poet of nature” – Elucidate the propriety of this remark with apt illustration citing from the Drama *Abhijñānaśakuntalam*. 10

OR

Attempt a critical discourse on the characters of *Anasūya* and *Priyamvadā* as depicted in the drama *अभिज्ञानशकुन्तलम्*. 5+5

3. Translate into English or Bengali any *one* of the following verses. 5

- (a) अनवरतधनुर्ज्यास्फालनक्रुरपूर्वम्
रविकिरणसहिष्णुः स्वेदलेशैरभिन्नम्।
अपचितमपि गात्रं व्यायतत्वादलक्ष्यम्
गिरिचर इव नागः प्राणसारं विभर्ति॥

(b) रम्यान्तरः कमलिनीहरितैः सरोभिः

छायाद्रुमैर्नियमितार्कमयूखतापः

भूयात् कुशेशय रजोमृदुरेणुरस्याः

शान्तानुकूलपवनश्च शिवश्च पन्थाः ॥

4. Explain in Sanskrit any *one* of the following: 8

(a) सरसिजमनुविद्धं शैवलेनापि रम्यम्

मलिनमपि हिमांशोर्लक्ष्म लक्ष्मीं तनोति।

इयमधिकमनोज्ञा वल्कलेनापि तन्वी।

किमिव हि मधुराणां मण्डनं ताकृतीनाम् ॥

(b) इदं किलाव्याजमनोहरं वपुस्तपःक्षमं साधयितुं य इच्छति।

ध्रुवं स नीलोत्पलपत्रधारया शमीलतां छेतुमृषि र्व्यवस्यति ॥

5. Name and expound the Samāsa in अधिकमनोज्ञा in 4(a) or रविकिरणसहिष्णु in 3(a). 2

6. Render into Sanskrit in Devanagari script. 5

(a) पडिवुद्धा वि किं करिसुसं। ण मे उइदेसु वि णिअकरणि ज्जेसु हत्थपादा पसरन्ति। कामो दाणिं सकामो होदु ॥

OR

(b) तुज्झ ण आणे हिअअं मम उण कामो दिवावि रात्तिम्मि णिग्धिण तवइ वलीअं तुइ वुत्तमणोरदाइ अंगाइ ॥

UNIT-III

[Marks: 20]

7. Narrate the Brahamacārī-episode as depicted in the 1st act of the drama *Svapnavāsavadattam*, and show the implication of enumerating this episode in the development of this drama. 5+5

OR

Discuss the problem of the authorship of the thirteen plays ascribed to Bhāsa. 10

8. Translate into Bengali or English any *one* of the following verses. 5×1=5
- (a) ऋज्वायतां विरलां च नतोनतां च
सप्तर्षिवंशकुटिलां च निवर्तनेषु।
निर्मुच्यमान भुजगोदरनिर्मलस्य
सीमामिवाम्बरतलस्य विभज्यमानम् ॥
- (b) विश्रद्धं हरिणाश्चरन्त्यचकिता देशागतप्रत्यया
वृक्षा पुष्पफलैः समृद्धविटपाः सर्वे दयारक्षिताः।
भूयिष्ठं कपिलानि गोकुलधनान्यक्षेत्रवत्यो दिशः
निःसन्दिग्धमिदं तपोवनमयं धूमो हि बहाश्रयः ॥
9. Amplify in Sanskrit any *one* of the following: 5×1 = 5
- (a) प्रद्वेषो बहुमानो वा सङ्कल्पादुपजायते ॥
- (b) प्रायेण हि नरेन्द्रश्रीः सोत्साहैरेव भुज्यते ॥

UNIT-IV

[Marks: 30]

10. Point out the merit and demerit of Bhavabhūti in light of उत्तररामचरितम् । 12
- OR
- Show the dramatic significance of chāyāsīta episode in the third act of the drama उत्तररामचरितम् । 12
- OR
- Draw a pen picture of the character of *Sītā* in the light of *Bhavabhūti* as depicted in the *Uttararāmacarita*. 12
11. Translate into English any *two* of the following into Bengali or English: 5×2 = 10
- (a) प्रियप्राया वृत्तिर्विनयमधुरो वाचि नियमः।
प्रकृत्या कल्याणी मतिरनवगीतपरिचयः ॥
पुरो वा पश्चाद्वा तदिदमविपर्यासितरसं ।
रहस्यं साधूनामनुपधि विशुद्धं विजयते ॥
- (b) अस्मिन्नगस्त्यप्रमुखा प्रदेशे
भूयांस उदगीथविदो वसन्ति।
तेभ्योऽधिगन्तुं नियमान्तविद्यां
वाल्मीकिपाश्वादिह पर्यटामि ॥

(c) ब्रह्मादयो ब्रह्महिताय तप्ता
परःसहस्राः शरदस्तपांसि।
एतान्यपश्यन् गुरवः पुराणाः
स्वान्येव तेजांसि तपोमयानि॥

(d) रे हस्त दक्षिण! मृतस्य शिशोद्विजस्य
जीवातवे विसृज शूद्रमुनौ कृपाणम्।
रामस्य हस्तमसि निर्भरगर्भखिन्न
सीताविवासनपदोः कुरुणा कुतस्ते॥

12. Explain in Sanskrit any **one** of the following:

8×1 = 8

- (a) जीवत्सु तातपादेषु नवे दारपरिग्रहे
मातृभिश्चिन्त्यमानानां ते हि नो दिवसा गताः॥
- (b) स्नेहं दयां च सौख्यं च यदि वा जानकीमपि।
आराधनाय लोकस्य मुञ्चतो नास्ति मे व्यथा॥

—X—